

Поздравна реч академика САНУ Војислава Становчића позваном на симпозијум у Суботици (18. фебруара 2012), посвећеном обележавању деведесете годишњице оснивања Мађарске странке у Војводини

Уважени председниче Савеза војвођанских Мађара,
Ваша Екселенцијо господине амбасадоре Никовиц (Nikovitz)

Председниче Скупштине АП Војводине

Dear and Highly respected guests from Hungarian Academy, Academician
Glatz and Professor Pok

Поштовано Председништво симпозијума којим председава академик
САНУ Tibor Varady

Уважени народни посланици и представници европских и домаћих
установа

Поштовани учесници овог симпозијума

Даме и господо

Чини ми велико задовољство и част што ћемо данас, овде, имати прилику да чујемо научнике из Мађарске и Србије који обрађују једну историјску тему, али у време кад се са обе стране ради на јачању пријатељских односа наше две државе и два народа, на путу којим смо кренули, а то је да Србија уђе у Европску унију, и да је Мађарска у томе подржава, да се сарадња одвија и у оквирима Европе, али и у великом подунавском региону у којем се може постићи плодотворна сарадња између две пријатељске земље.

Мађарска мањина у Србији представља мост сарадње између двеју држава. Она даје огроман допринос у научном, културном и привредном погледу и развоју Србије, успостављању чврстих односа сарадње између Србије и Мађарске. Лично сам био ангажован при Министарству за људска права ДЗ Србије и Црне Горе на доношењу Закона о заштити националних мањина и правном формулисању савета националних мањина. Драго ми је што могу да приметим да су Савети националних мањина заживели и да их је у Србији регистровано 20, а да је Национални савет мађарске националне мањине показао највећу активност и постигао највеће резултате на овом пољу.

Исто тако и сарадња Србије и Мађарске остварује се на привредном, културном и политичком плану, на обострано задовољство. Ево једног примера, али важног. Електропривреда Мађарске је у овим тешким временским приликама помогла земљама у региону, посебно Србији у овој ванредној и за становништво озбиљној ситуацији. Прошле седмице Мађарска електро-привреда је испоручила Србији неколико десетина гигават сати електричне енергије, а ове седмице је испоруке повећала за 20%, а то је само један од видова сарадње који показује међузависности земаља у региону.

Председници и премијери Србије и Мађарске сусрели су се више пута у

прошлој години и утврђивали важне задатке и програме сарадње у духу јачања пријатељских односа. Као што је то и иначе случај у односима суседних држава и народа, односи Мађара и Срба, и Угарске односно Мађарске са Србијом од средњег века до данас, имали смо успоне и падове, али заједничке европске перспективе данас олакшавају да се из историје извуку поуке, да се прошлости приступи без срџбе и пристрасности и да се изграде међусобни мостови разумевања. Чињеница да је Мађарска већ осам година чланица највећег мировног пројекта у историји Европе - Европске уније, а да Србија доследно тежи да постане члан Уније, у догледно време, даје овој сарадњи нову и важну димензију.

После договора председника Мађарске и Републике Србије, да академије наука две земље раде на утврђивању цивилних жртава у Војводини током и после Другог светског рата (1941-1948) основана је Међуакадемијска комисија САНУ и МАН. Као циљ ових истраживања се поставља утврђивање тачних података о жртвама, тј. историјска истина, ради ослобађања од оптерећења прошлости и ради унапређења пријатељских односа два народа и две државе. Научнике који раде на истраживању архива молимо да се укључите у рад Комисије са обе стране и допринесу резултатима. Комисија ће инсистирати на научној објективности и непристрасности у раду.

Мађарска академија и Српска академија изабрале су научнике за истраживања, а академик Ференц Глац (Glatz) је координатор тима Мађарске академије, а САНУ је академик Војислава Становчића, секретара Одељења друштвених наука, именовала да координира рад овог дела Комисије и именовала је чланове. Ми, координатори, делујемо као копредседници. Почетком ове године добили смо и извесна средства за истраживање и објављивање резултата, али смо активни и на пољу изградње међусобних односа. Кад је прошле године донет у Србији Закон о реституцији са одредбама које су могле да изазову забуну и произведу нове неправде, убрзо је донет Закон о рехабилитацији свих који су били невини који је прецизирао недовољно јасне чланове из Закона о реституцији. Тим поводом смо академик Глац и ја били у преписци у настојањима да се нађе најбоље решење.

Други важан облик међусобног разумевања представљају напори академика Глаца који је кроз тематске бројеве часописа *Historia* приказао мађарској јавности сложености и нијансе српско-мађарских односа кроз историју.

Овде је и председник Државне комисије за истраживање тајних гробница, професор др Слободан Марковић, који је и заменик председника Међуакадемијске комисије. Његова Комисија предано и енергично ради на организовању истраживања, пописивања и евидентирања свих невиних жртава у току и после Другог светског рата, као и на идентификацији тајних гробница.

Поштовани научници на овом симпозијуму, Ваша знања су свима корисна, а резултати оних научника, данас присутних, који су се бавили истраживањима жртава у Војводини од 1941-1948 су драгоцени и за рад Међуакадемијске комисије. Међу учесницима и гостима су данас и чланови наше Међуакадемијске комисије Арпад Хорњак, Тибор Пал, Александар Касаш, Слободан Марковић, Енике Шајти, као и чланови Историјског института Мађарске академије академик Глац и др Атила Пок. Њих све желим да посебно поздравим.

Позивом који сам примио од председника СВМ, господина Иштвана Пастора, био сам обрадован, а посебно кад ми је у позиву јавио да овај скуп поред упознавања наше заједничке историје, има циљ да допринесемо јачању поверења између два народа. Желим свима да делујемо у том духу и честитам вам велики јубилеј - 90 година од оснивања Мађарске странке у Војводини, односно у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца.

Војислав Становчић

НАПОМЕНА:

Међународна конференција историчара, одржава се 18. фебруара 2012. на Учитељском Факултету у Суботици (Štrosmajerova 11).

Nakon konferencije, u svečanoj sali Népkör-a (Trg Lajoša Košuta 4.) od 18 časova organizuje se svečana akademija, povodom osnivanja prve mađarske странке u Vojvodini.

Након готово четири сата разговора са академиком Глацом и др Атилом Поком дошли смо на паузу на Учитељски факултета да се са учесницима поздравимо, али због врло рђавог времена смо за Београд кренули пре него нас ухвати поледица на путу.

Војислав Становчић и Слободан Г. Марковић